

DE RELATIE TUSSEN VEILIGHEIDSPERCEPTIE EN TIJD-RUIMTEGEDRAG VAN JONGVOLWASSENEN

EEN KWALITATIEF ONDERZOEK IN DE
SCHILDERSWIJK, GRONINGEN

Manus Schlooz
s2986930
Bachelor Project
University of
Groningen

Begeleider: Sander
van Lanen

Samenvatting

In de afgelopen jaren is het gevoel van onveiligheid bij jongvolwassenen afgenomen. Toch blijkt nog steeds 40,9% van de jongvolwassenen in Nederland zich in het algemeen wel eens onveilig te voelen. Hiermee blijft dit relatief tot andere leeftijdscategorieën het hoogste percentage. Omdat 'veiligheidsperceptie van jongvolwassenen' op zich een te breed concept is, wordt in dit onderzoek specifiek gekeken naar de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen in verband met hun tijd-ruimtegedrag.

Dit onderzoek toont aan dat verkeersveiligheid een grote invloed heeft op de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen. Het tijd-ruimtegedrag veranderde hierdoor echter niet. De relatie tussen veiligheidsperceptie en tijd-ruimtegedrag kwam vooral naar voren in de vorm van vermijdingsgedrag, bij eerdere onveilig voelende situaties en omgevingsfactoren zoals verlichting.

Aan de hand van literatuur en kwalitatief onderzoek is gezocht naar een antwoord op de hoofdvraag, die luidt: "Wat is de relatie tussen de veiligheidsperceptie en het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen?". Zeven interviews zijn gehouden met jongvolwassenen uit de Schilderswijk in Groningen, waarbij zij gevraagd werden naar hun veiligheidsperceptie en de relatie hiervan met hun tijd-ruimtegedrag.

Uit het literatuur onderzoek bleek dat meerdere factoren van grote invloed kunnen zijn op de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen. Het concept '*Broken windows*' staat symbool voor een verloederd straatbeeld en hangende jongeren en zou invloed hebben op het veiligheidsgevoel van jongvolwassenen. Daarnaast bleek uit verschillende onderzoeken dat eerdere ervaringen met onveilige situaties van grote invloed zijn op de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen.

Het eigen onderzoek bevestigt deze theorieën; slecht verlichte straten en hangende jongeren bleken een grote invloed te hebben op zowel de veiligheidsperceptie als het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen. Ook eerdere aanrakingen met onveilig voelende situaties waren een bepalende factor. Verder bleek verkeersveiligheid een belangrijke rol te spelen in de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen. De relatie tussen tijd-ruimtegedrag en veiligheidsperceptie kwam vooral naar voren door omgevingsfactoren, wat zich uitte in het vermijden van slecht verlichte plaatsen of plaatsen waar eerder een onveilig voelende situatie plaats had gevonden. Ook bleken vrouwen sneller vermijdingsgedrag te vertonen. Voor volgend onderzoek zou het interessant kunnen zijn om te kijken naar specifieke omgevingsfactoren die veel werden genoemd in de interviews, zoals hoge flats en de mate van verlichting in een wijk.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	1
Hoofdstuk 1 Introductie	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Probleemstelling.....	4
1.3 Opbouw bachelor project.....	6
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader	7
2.1.1 Veiligheidsperceptie	7
2.1.2 Tijd-ruimtegedrag.....	8
2.1.3 “Broken Windows”	9
2.1.4 Eerdere ervaringen met onveilige situaties	9
2.2 Conceptueel model	10
2.3 Verwachtingen	11
Hoofdstuk 3 Methodologie	12
3.1 Kwalitatief onderzoek.....	12
3.2 Data verzameling.....	12
3.3 Data verwerking	13
3.4 Ethische overwegingen	13
3.5 Data kwaliteit	13
Hoofdstuk 4 Resultaten.....	14
4.1 Persoonlijke ervaring met onveiligheid.....	14
4.2 Persoonlijke ervaring met onveiligheid en tijd-ruimtegedrag	15
4.3 Omgevingsfactoren en tijd-ruimtegedrag.....	17
Hoofdstuk 5 Conclusies	19
5.1 Conclusies hoofd- en deelvragen	19
5.2 Aanbevelingen.....	20
Hoofdstuk 6 Referenties.....	21
Bijlagen	24
Bijlage 1: Semi-Structured interviewgide.....	24
Bijlage 2: Deductieve codes.....	25

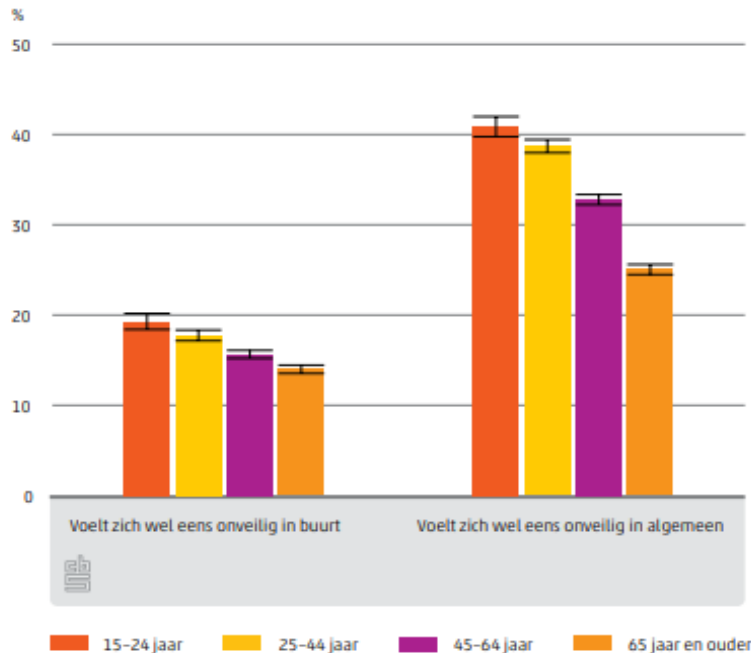

Hoofdstuk 1 Introductie

1.1 Aanleiding

Veiligheidsbeleving is een onderwerp dat de afgelopen decennia veel aandacht krijgt in de media, maar ook in de wetenschappelijke wereld (Mijanovich & Weitzman, 2003; Castel, 2004; O’Toole & Nalbone, 2011). In de jaren ’90 ontstond het begrip *Risk Society*, waarin wordt uitgelegd hoe de samenleving constant bezig is met risico en veiligheid (Beck, 1992). Ook hierdoor kwam de veiligheidsbeleving in opspraak. Waar vroeger natuurrampen als het grootste risico voor de mens werden gezien, zijn nu andere ‘dreigingen’ als globalisering en economische systemen verschenen (Giddens, 1991). Ook in deze eeuw blijft de *Risk Society* met *Risk Governance* als een van de antwoorden een veel besproken onderwerp (Renn, 2008; De Marchi, 2014).

Castel (2004) heeft het over een paradox: de huidige samenlevingen zijn veiliger dan ooit, maar het gevoel van onveiligheid van de inwoners blijft naar voren komen. Ook in Nederland is het gevoel van onveiligheid onder de inwoners goed zichtbaar als je kijkt naar de veiligheidsmonitor van de afgelopen jaren (CBS, 2018). Hieruit blijkt weliswaar dat de veiligheidsbeleving van alle leeftijdsgroepen in de afgelopen jaren toeneemt, maar toch voelt gemiddeld 32% van de Nederlandse bevolking boven de 15 zich wel eens onveilig (CBS, 2018). Wat ook opvalt zijn de verschillen in onveiligheidsbeleving tussen leeftijdscategorieën. Cijfers van CBS StatLine (2018) tonen dat 40,9% van de mensen tussen 15 en 24 in Nederland zich wel eens onveilig voelt, terwijl onder mensen van 65 jaar of ouder maar 25,0% zich wel eens onveilig voelt. Dit is te zien in figuur 1.

Figuur 1: Veiligheidsbeleving in buurt en in algemeen – naar leeftijd, 2017 (Veiligheidsmonitor CBS, 2018)

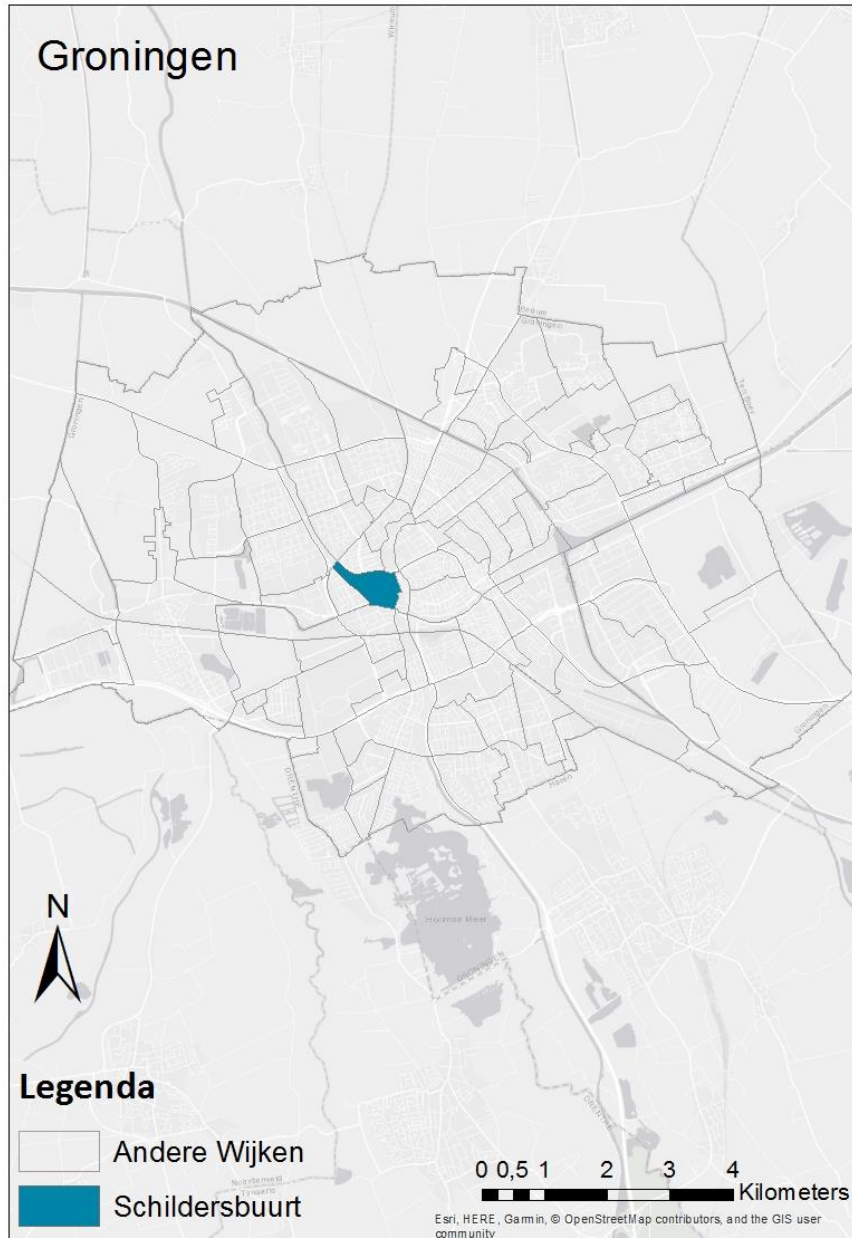
In de Veiligheidsmonitor, een bevolkingsonderzoek waarin onder andere veiligheidsbeleving van de Nederlandse burger wordt onderzocht (CBS, 2018), is ook onderzoek gedaan op lokale schaal. Uit figuur 1 blijkt dat ook in de buurt het eerder genoemde verschil in veiligheidsbeleving tussen leeftijdscategorieën zichtbaar is. Wel is te zien dat alle onderzochten zich in de buurt veiliger voelen dan in het algemeen. Volgens Coakley (2003) heeft dit te maken met de subjectiviteit van veiligheidsperceptie; een wijk in het Ierse Cork die door de meeste stadsbewoners als het onveiligst werd gezien, werd juist als de veiligste wijk gezien door mensen die hier zelf woonden.

Om te kunnen verklaren waarom jongvolwassenen zich zowel op buurtniveau als in het algemeen relatief het meest onveilig voelen, is het belangrijk om alle onderdelen en verbanden van de veiligheidsperceptie uit te zoeken. In dit onderzoek zal dat gedaan worden door de relatie van de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen te onderzoeken met een begrip dat hierop van invloed kan zijn. Dit begrip is 'tijd-ruimtegedrag', wat verwijst naar de routine van een persoon. Het tijd-ruimtegedrag is per persoon, maar ook per leeftijdscategorie verschillend, wat te verklaren valt door de uiteenlopende ritmes die bijvoorbeeld jongvolwassenen en ouderen hebben.

1.2 Probleemstelling

Zoals eerder gesteld blijkt de onveiligheidsperceptie van jongvolwassenen het hoogste van alle leeftijdsgroepen. Waar komt dit percentage vandaan en wat zijn de voornaamste redenen hiervoor? Het begrip veiligheidsperceptie is te alomvattend om als geheel te onderzoeken. Hierom gaat de voorkeur naar een specifieke factor, die meeweegt binnen de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen. Deze factor is 'tijd-ruimtegedrag', een concept bedacht door Zweedse wetenschapper Hägenstrand (1970). Dit begrip houdt in dat elk persoon een eigen weg door tijd en ruimte volgt. Het tijd-ruimtegedrag van een jongvolwassene is anders dan dat van een persoon boven de 65; jongvolwassenen beginnen volgens Elchardus & Smits (2004) net met werken, uitgaan en studeren, en zijn dus ook vaker laat op straat. Mensen boven de 65 zijn daarentegen veelal gepensioneerd en dus overdag veel op straat (Lager et al., 2016). Uit veel onderzoek is gebleken dat criminaliteit en onveiligheid hoger zijn gedurende latere tijdstippen (Roberts & Turner, 2005; Thomas & Bromley, 2000; Van Aalst & Schwanen, 2009), wat hoogstwaarschijnlijk ook invloed zal hebben op de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen gezien hun tijd-ruimtegedrag.

Net als in het onderzoek naar veiligheidsbeleving van het CBS (2018), wordt ook in dit onderzoek onderscheid gemaakt tussen veiligheidsperceptie van jongvolwassenen in hun eigen buurt en in het algemeen. Uit onderzoek van Coakley (2003) blijkt namelijk dat de persoonlijke veiligheidsperceptie van een stad verschilt op basis van waar de ondervraagde zelf woonachtig is. Om het tijd-ruimtegedrag van geïnterviewden met elkaar te kunnen vergelijken is gekozen voor onderzoek in één specifieke buurt, namelijk de schildersbuurt in Groningen. In figuur 2 is zichtbaar waar deze wijk ligt in de stad Groningen. Daarnaast is ervoor gekozen om de leeftijdscategorie 18-25 te gebruiken, aangezien dit overeenkomt met de leeftijdscategorie van jongvolwassenen volgens het GGZ (2018) en het een leeftijdscategorie is waar de onderzoeker eenvoudig mee in contact kan komen.

Figuur 2: Ligging Schildersbuurt in Groningen (Door: auteur)

De hoofdvraag van dit onderzoek die hieruit volgt luidt:

- Wat is de relatie tussen de veiligheidsperceptie en het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen?

Waarbij de deelvragen luiden:

- In hoeverre heeft (eerdere) persoonlijke ervaring met onveiligheid invloed op de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen?
- In hoeverre heeft (eerdere) persoonlijke ervaring met onveiligheid invloed op het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen?
- Hoe beïnvloeden omgevingsfactoren het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen?

1.3 Opbouw bachelor project

Deze thesis bestaat uit meerdere hoofdstukken die elkaar logischerwijs opvolgen. In hoofdstuk 2 worden de hoofdconcepten in deze thesis, namelijk veiligheidsperceptie en tijd-ruimtegedrag, verder uitgediept aan de hand van literatuur. Daarnaast worden twee andere belangrijke factoren binnen de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen besproken; ‘broken windows’ en eerdere persoonlijke ervaring met onveiligheid. Ook wordt in hoofdstuk 2 een conceptueel model opgesteld op basis van het theoretische kader, en worden in hoofdstuk 2 de verwachtingen van het onderzoek op basis van het theoretische kader voorgelegd. Hierna wordt in hoofdstuk 3 de methodologie besproken, waarin wordt beargumenteerd waarom gekozen is voor kwalitatieve onderzoeksmethoden. Ook worden de ethische overwegingen en het belang hiervan bij onderzoek naar een persoonlijk onderwerp als veiligheidsperceptie toegelicht.

Daarna worden in hoofdstuk 4 de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. Uit het onderzoek is gebleken dat eerdere persoonlijke ervaring met onveiligheid ervoor zorgt dat de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen verandert: vooral verkeersonveiligheid en persoonlijke ervaringen met onveiligheid nabij het eigen huis bleken hier tekenende factoren te zijn. Het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen leek niet echt beïnvloed te worden door persoonlijke ervaring met onveiligheid, behalve in een enkel geval. Deze beïnvloeding was dan een aanpassing in de routine van de geïnterviewde. Als laatste blijkt het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen ook beïnvloed te worden door omgevingsfactoren: straatverlichting, aanwezigheid van flats en onbekende jongeren die op straat hangen hadden hier het meeste invloed.

Concluderend wordt in hoofdstuk 5 antwoord gegeven op de hoofdvraag. De relatie tussen tijd-ruimtegedrag en veiligheidsperceptie kwam vooral naar voren bij omgevingsfactoren: slechte verlichting en groepen onbekende jongeren waren hier de factoren waarbij jongvolwassenen hun tijd-ruimtegedrag veranderden door hun veiligheidsperceptie, maar alleen als een situatie als bedreigend werd beschouwd. Ook lijken vrouwen sneller vermijdingsgedrag te vertonen. Ten slotte wordt ook in hoofdstuk 5 reflectie op dit onderzoek en aanbevelingen voor volgend onderzoek gedaan.

Hoofdstuk 2

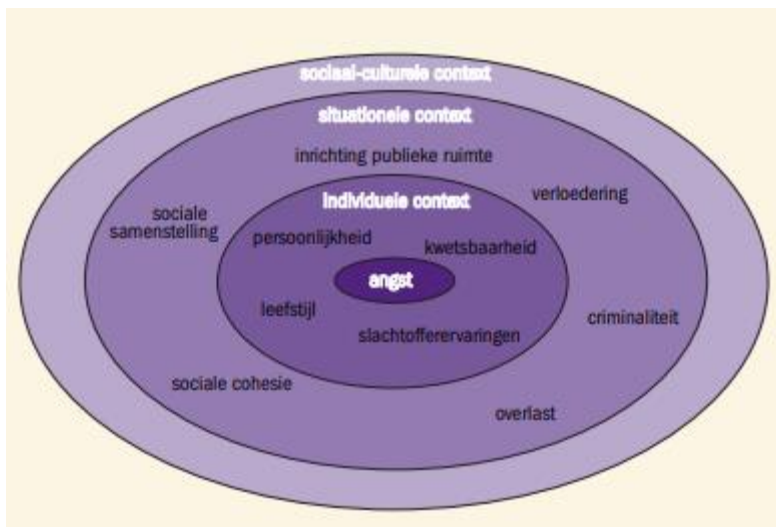
Theoretisch kader

2.1.1 Veiligheidsperceptie

In hoofdstuk 2 worden allereerst de belangrijkste concepten in dit onderzoek verder toegelicht; dit zijn veiligheidsperceptie, tijd-ruimtegedrag, 'broken windows' en eerdere (persoonlijke) ervaringen met onveiligheid. Vervolgens is aan de hand van deze concepten en de onderzoeksvragen een conceptueel model opgesteld. Ten slotte worden de verwachtingen van dit onderzoek uiteengezet door middel van het gebruikte theoretisch kader.

In de probleemstelling (1.2) werd al aangegeven dat veiligheidsperceptie een te groot begrip is om in zijn geheel te onderzoeken. Hierdoor is gekozen om de relatie van veiligheidsperceptie met tijd-ruimtegedrag te onderzoeken. Tijd-ruimtegedrag, alsmede eerder gevonden verbanden tussen tijd-ruimtegedrag en veiligheidsperceptie, worden verder toegelicht in 2.1.2. Daarnaast worden centrale factoren binnen de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen verder uitgediept, te vinden in 2.1.3 & 2.1.4. Toch is het essentieel om veiligheidsperceptie in zijn geheel toe te lichten, voordat bepaalde specifiekere aspecten van de veiligheidsperceptie verder uitgelicht kunnen worden.

Volgens Smeets (2017) vallen onder het concept veiligheidsperceptie alle gedachten en gevoelens over veiligheid op elk mogelijk schaalniveau, die samen een beeld van de (on)veiligheid van een individu vormen. Afhankelijk van het soort onderzoek, zijn er veel categorieën binnen de veiligheidsperceptie. Carver et al. (2008) gebruiken bijvoorbeeld als categorieën veiligheid van de weg, overlast (zoals graffiti, criminaliteitscijfers en hangjongeren) en persoonlijke veiligheid van een persoon. Oppelaar & Wittebrood (2006) hebben veiligheidsperceptie in een concentrisch model gesteld, zichtbaar in figuur 3. In dit model worden drie contexten onderscheiden. Dit zijn sociaal-culturele context (bijvoorbeeld het vertrouwen in een overheidsinstantie), situationele context (bijvoorbeeld criminaliteitscijfers uit de wijk waarin een persoon woont) en individuele factoren (bijvoorbeeld nationaliteit en geslacht). Deze drie contexten samen vormen volgens Oppelaar & Wittebrood de veiligheidsperceptie van een individu.

Figuur 3: Concentrisch model opbouw veiligheidsperceptie (Oppelaar & Wittebrood, 2006)

Austin et al. (2002) deden onderzoek naar veiligheidsperceptie op buurtniveau en gebruiken persoonlijke factoren (leeftijd, geslacht en inkomen), kwaliteit van de huizen in de wijk, slachtofferschap en factoren als vervuiling, geluidsoverlast en vertrouwen in de buurt als belangrijkste indicatoren bij veiligheidsperceptie.

Uit deze onderzoeken naar veiligheidsperceptie kwamen verschillende resultaten. Zo waren Carver et al. (2008) de enigen die fysieke infrastructurele faciliteiten als snelheidsheuvels en stoplichten als een belangrijke factor in de veiligheidsperceptie van adolescenten zagen. Oppelaar & Wittebrood (2006) vonden juist meer persoonlijke factoren achter de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen, zoals de risicoperceptie van mensen betreft mogelijk slachtofferschap. Ook zagen Oppelaar & Wittebrood (2006) dat jongvolwassenen zich het regelmatigst onveilig voelen, met openbaar vervoer en uitgaansgebieden op late tijdstippen als belangrijkste factor. Austin et al. (2002) vonden een combinatie van objectieve en subjectieve toestanden die samen de veiligheidsperceptie beïnvloedden. Objectieve toestanden zijn bijvoorbeeld de kwaliteit van de huizen en het algemene beeld van de buurt, subjectieve toestanden zijn angst voor slachtofferschap en de perceptie van andere buurtbewoners.

2.1.2 Tijd-ruimtegedrag

Zoals eerder genoemd is veiligheidsperceptie een te omvattend begrip om op zichzelf te onderzoeken. Hierom wordt het in relatie gebracht met tijd-ruimtegedrag. Tijd-ruimtegedrag is een concept dat in de jaren '70 voor het eerst aan het licht kwam door Zweedse wetenschapper Hägerstrand (1970). Hierna is dit begrip vaker gebruikt in geografisch onderzoek om het ritme en de bezochte plaatsen van een individu te kunnen onderzoeken, bijvoorbeeld door Dietvorst (1994) en Huigen (1986). Ook in recenter onderzoek (Edensor, 2010; Petrusak et al., 2017) blijft het een relevant begrip. Hägerstrand illustreert tijd-ruimtegedrag in zijn totaliteit als het levenspad van een individu van geboorte tot aan de dood, uitgebeeld in ruimte (wanneer bevindt de individu zich waar?) en tijd (op welke tijdstippen doet de individu wat?). De grootste barrière van het generaliseren van dit concept is volgens Hägerstrand de 'keuze' die elk individu op nagenoeg elk moment heeft. Als voorbeelden geeft hij de keuze om op bepaalde momenten een telefoon op te nemen, links- of rechtsaf te slaan enzovoort.

In relatie tot veiligheidsperceptie van jongvolwassenen zou hun tijd-ruimtegedrag hierin een grote rol kunnen spelen door het ritme van jongvolwassenen, wat veelal anders is dan die van de andere buurtbewoners. Zoals eerder genoemd zijn jongvolwassenen bezig met werken, uitgaan en studeren (Elchardus & Smits, 2004), waardoor ze vaker laat buiten zijn dan andere leeftijdsgroepen. Deze tijdstippen en plaatsen zijn namelijk gelinkt aan hogere cijfers op het gebied van criminaliteit en onveiligheid (Roberts & Turner, 2005; Thomas & Bromley, 2000; Van Aalst & Schwanen, 2009).

In huidig onderzoek blijkt er een 'research gap' te zijn betreft een duidelijke link tussen tijd-ruimtegedrag en veiligheidsperceptie. De begrippen zijn los van elkaar vaak onderzocht en in een aantal onderzoeken wordt ritme wel in verband gebracht met veiligheidsgevoelens (Lager et al, 2016; Van Aalst & Schwanen, 2009), maar de daadwerkelijke relatie tussen tijd-ruimtegedrag en veiligheidsperceptie is lastig te vinden.

Alleen Oppelaar & Wittebrood (2006) hebben geschreven over “Angstgevoelens en vermijdingsgedrag”, waarin zij concluderen dat vooral vrouwen, oudere mensen en lager opgeleiden zich ’s avonds vaker niet op bepaalde locaties begeven omdat zij zich onveilig voelen. Dit staat wel in strijd met de cijfers van het CBS (2018), waarin juist de jongvolwassenen het hoogste gevoel van onveiligheid hebben. Daarom doet dit onderzoek een poging om de link tussen veiligheidsperceptie en tijd-ruimtegedrag bij jongvolwassenen te verduidelijken.

2.1.3 “Broken Windows”

Om de relatie tussen veiligheidsperceptie en tijd-ruimtegedrag in beeld te krijgen, is het belangrijk om ook gebruik te maken van begrippen die invloed kunnen hebben op beide factoren. Binnen veiligheidsperceptie is eerder onderzoek gedaan naar de leeftijdscategorie van 15-24 (jongvolwassenen). Een concept wat op het lokale schaalniveau speelt wordt toegelicht door Mijanovich & Weitzman (2003); zij spreken over ‘*broken windows*’. Graffiti, vergane huizen en rokende groepen jongeren op straat creëren een gevoel van onveiligheid waar vooral jongeren en jongvolwassenen last van hebben. Hoewel deze factoren minder directe gevolgen hebben voor het veiligheidsgevoel van jongvolwassenen (Mijanovich & Weitzman, 2003), kan het indirect wel invloed hebben op het psychologische welzijn en het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen. Uit onderzoek bleek het ‘*broken windows*’ concept ook invloed te hebben op wijkniveau.

Naast de eerder genoemde verslechtering van het psychologische welzijn van jongvolwassenen, zorgen volgens criminologen Kelling & Wilson (1982) de graffiti, vandalisme en publiek alcoholisme voor een atmosfeer waarin order en regelmaat lijken te ontbreken. Dit zou resulteren in verhoging van “serieuzere” criminaliteit en misdaad. Deze verhoging van serieuzere criminaliteit en misdaad door ‘*broken windows*’ wordt soms in twijfel getrokken omdat er vaak te veel andere factoren meespelen en het causale verband tussen ‘*broken windows*’ en serieuzere criminaliteit dus niet zo simpel ligt (Sampson & Raudenbush, 2004; Sridhar, 2006). Keizer et al. (2008) deden echter onderzoek naar het verband tussen ‘*broken windows*’ en serieuze criminaliteit in Groningen, waarbij het positieve verband werd bevestigd door hun bevindingen.

In dit onderzoek wordt het ‘*broken windows*’ concept aan de hand van omgevingsfactoren onderzocht in verband met zowel het tijd-ruimtegedrag als de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen.

2.1.4 Eerdere ervaringen met onveilige situaties

Een laatste factor die veel naar voren komt in de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen is eerdere ervaringen met onveilige situaties. Wat een onveilige situatie is, is subjectief en dus per individu verschillend. Dit blijkt ook uit onderzoek van Coakley (2003); een wijk in het Ierse Cork die door de meeste stadsbewoners als het onveiligst werd gezien, werd juist als de veiligste wijk gezien door de mensen die hier zelf woonden. Zani et al. (2001) hebben onderzoek gedaan naar adolescenten, het leven in een stedelijk gebied en onveiligheid. In dit onderzoek werd onder andere gekeken naar het verband tussen een gevoel van gemeenschap en in hoeverre adolescenten zich veilig voelen in hun leefomgeving, maar ook naar factoren die invloed hebben op de veiligheidsperceptie van deze leeftijdsgroep werden onderzocht. Hun bevindingen toonden dat persoonlijke ervaring met onveilige situaties een doorslaggevende factor was bij deze leeftijdsgroep.

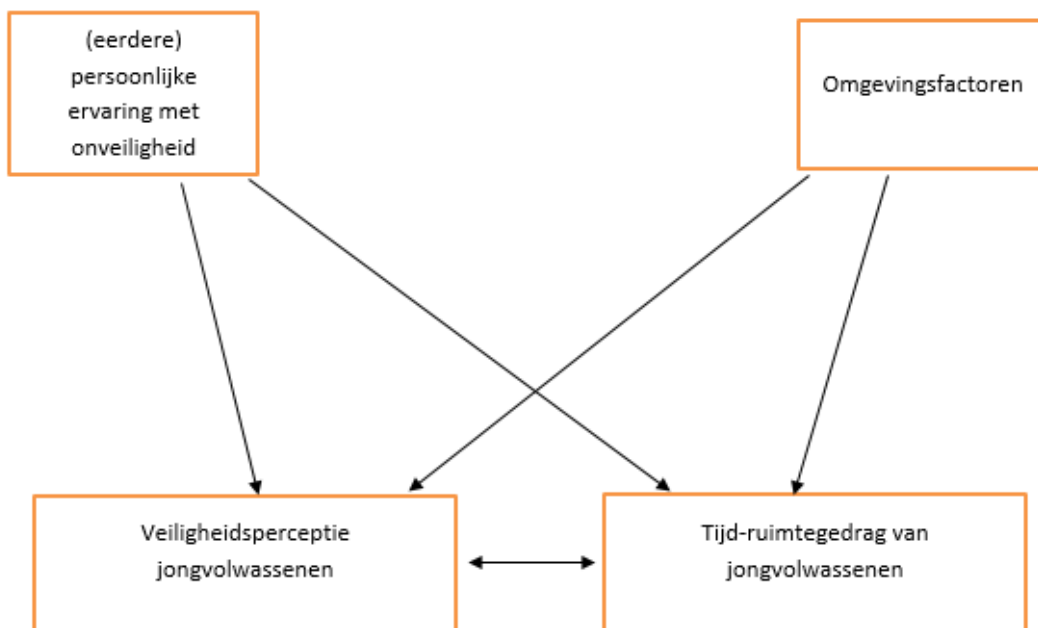

Daarnaast zeggen Zani et al. (2001) dat het gevoel van onveiligheid veel meer voorkomt dan daadwerkelijk slachtofferschap; hieruit wordt opgemaakt dat subjectieve factoren zeer belangrijk zijn voor de algemene veiligheidsperceptie van adolescenten.

Aangezien door veel onderzoek (Carver et al., 2008; Austin et al., 2002; Zani et al., 2001) is aangetoond dat eerdere ervaringen met onveilige situaties tekenend zijn voor de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen, wordt in dit onderzoek specifiek naar eerdere ervaringen met onveilige situaties gevraagd, om ook dit met zowel tijd-ruimtegedrag als veiligheidsperceptie in verband te brengen.

2.2 Conceptueel model

Vanuit de eerder besproken theoretische bevindingen en de hoofd- en deelvragen is het mogelijk om een conceptueel model (figuur 4) voor dit onderzoek op te bouwen. Dit model verduidelijkt de verhoudingen tussen alle gebruikte theorieën en geeft een overzichtelijke kijk op het onderzoek in zijn geheel.

Figuur 4: Conceptueel model

Het model verklaart zich als volgt: De invloed van (eerdere) persoonlijke ervaring met onveiligheid en omgevingsfactoren worden alle twee in deelvragen onderzocht. Deze factoren hebben invloed op het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen, maar hebben ook direct invloed op de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen, zoals terug te vinden in 2.1.1 t/m 2.1.4. Daarnaast staan de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen en het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen ook met elkaar in verband, wat blijkt uit 2.1.2. Deze twee staan naast elkaar omdat de verhouding tussen de twee concepten beide kanten op gaat; veiligheidsperceptie van jongvolwassenen kan het tijd-

ruimtegedrag van jongvolwassenen beïnvloeden, maar het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen kan andersom ook hun veiligheidsperceptie beïnvloeden. De relatie tussen de twee hoofdconcepten zal door kwalitatief onderzoek worden uitgezocht aan de hand van de bovenstaande factoren, alsmede door de verhouding van het verband zelf.

2.3 Verwachtingen

Ten eerste wordt verwacht dat (eerdere) persoonlijke ervaring met onveiligheid een grote invloed zal hebben op zowel tijd-ruimtegedrag als op veiligheidsperceptie van jongvolwassenen. Eerder werd al genoemd dat Zani et al. (2001) (eerdere) persoonlijke ervaring met onveiligheid als de doorslaggevende factor voor onveiligheidsgevoelens van jongvolwassenen zagen. Als een bepaalde plek een negatieve connotatie heeft door een onveilig voelende ervaring, wordt verwacht dat dit ook het tijd-ruimtegedrag van een jongvolwassene zal beïnvloeden, bijvoorbeeld door het vermijden van die plek. Daarnaast wordt ook verwacht dat de veiligheidsperceptie beïnvloed zal worden door deze (eerdere) ervaring. Ook omgevingsfactoren spelen mee in zowel het tijd-ruimtegedrag als de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen. Het *'broken windows'* concept van Mijanovich & Weitzman (2003) is hier een goed voorbeeld; graffiti, kapotte ramen en verlaten huizen creëren een onveilig gevoel voor jongvolwassenen die zich in deze buurt begeven. De verwachting is dat zulke omgevingsfactoren, misschien ook onbewust, een negatieve invloed hebben op de veiligheidsperceptie en een verandering veroorzaken in het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen.

De verwachting is dat er een positieve relatie zit tussen veiligheidsperceptie en tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen. Dit betekent dat een afname in veiligheidsperceptie (bijvoorbeeld door omgevingsfactoren) ook een verandering in tijd-ruimtegedrag teweeg brengt, bijvoorbeeld door bepaalde plaatsen (mogelijk op bepaalde tijdstippen) te vermijden.

Hoofdstuk 3

Methodologie

3.1 Kwalitatief onderzoek

Dit onderzoek is gedaan aan de hand van kwalitatieve onderzoeksmethoden. Met interviews is het mogelijk om, naast de verwachtingen en factoren van de interviewer, ook andere antwoorden van de geïnterviewden mee te nemen in de resultaten. Specifieker werd in dit onderzoek gebruik gemaakt worden van ‘Semi-Structured interviews’, waarbij een aantal basisvragen vastliggen maar de verdere invulling van het interview aan de antwoorden van de respondent ligt. Volgens Drever (1995) is dit zeer geschikt voor kleinere onderzoeken door de flexibiliteit die dit soort interviews biedt aan zowel de interviewer als de geïnterviewde. Ook O’Leary (2010) stelt dat interviews bruikbaar zijn wanneer de onderzoeker diepte over kwantiteit zoekt; “... understand the interactions, processes, lived experiences, and belief systems that are a part of individuals, institutions ...”. Dit is wat in dit onderzoek nodig is, veiligheidsperceptie en tijd-ruimtegedrag zijn processen die per individu verschillen en onderzocht moeten worden.

Uit veel onderzoek (Guest et al., (2006); Francis et al., (2010); O’Reilly & Parker (2013)) blijkt dat verzadiging van data per onderzoek verschilt, maar het gemiddelde zit veelal tussen de zeven en twaalf interviews. Volgens Fusch & Ness (2015) is er geen “*One-size-fits-all*” en is er dus geen pragmatische richtlijn voor data verzadiging. Wel zeggen Fusch & Ness (2015) dat interviews bij uitstek geschikt zijn om aan genoeg data te komen indien dezelfde richtlijnen bij alle interviews worden aangehouden, wat het geval is geweest bij het gedane onderzoek dankzij de basis die Semi-structured interviews hebben.

Om antwoorden te vinden op de hoofd- en deelvragen is het theoretisch kader gebruikt om een semi-structured interviewgide te creëren. In de interviews is onder andere gevraagd naar (on)veilige gevoelens, omgevingsfactoren, eerdere persoonlijke ervaringen met onveiligheid en plekken dan wel tijdstippen die gelinkt worden aan gevoelens van (on)veiligheid. De semi-structured interviewgide is te vinden in bijlage 1.

3.2 Data verzameling

Uiteindelijk zijn er zeven semi-structured interviews afgenomen. De eerste voorwaarde was dat de respondenten tussen de 18 en 25 jaar oud waren, dit is namelijk ook de leeftijdscategorie die het GGZ (2018) gebruikt voor jongvolwassenen. De jongste respondent was 20 en de oudste 24. Verder was het belangrijk dat de respondenten uit dezelfde wijk komen, zodat de interviews zowel op lokaal als op regionaal niveau vergeleken kunnen worden. Hierom is gekozen voor een wijk waarin veel mensen binnen deze leeftijdscategorie wonen, namelijk de schilderswijk. Het vinden van de respondenten bleek lastiger dan ingeschat omdat vreemden niet gauw bereid zijn om interviews af te laten nemen voor het onderzoek van een onbekende. Uiteindelijk zijn de eerste twee respondenten gevonden via bekenden van de onderzoeker in de schilderswijk. De overige respondenten zijn weer via deze eerste twee respondenten gevonden.

3.3 Data verwerking

Aan de hand van de semi-structured interviewguide hebben de respondenten een gesprek gevoerd met de onderzoeker. De vragen die vast stonden, zijn zichtbaar in de vragenlijst in bijlage 1. Na het interviewen zijn de interviews getranscribeerd. De data die uiteindelijk uit het onderzoek voortkwamen zijn gecategoriseerd en in *ATLAS.ti* verwerkt. De gegevens van de geïnterviewden zijn uiteraard volledig geanonimiseerd. Om het vergelijken van de data te vereenvoudigen zijn verschillende codes met subcategorieën aangemaakt zowel voor als na het interviewen, zodat er ook nieuwe codes op basis van de interviews konden worden toegevoegd. De deductieve codes staan in de tabel van bijlage 2. Aan de hand van de gecodeerde data in combinatie met de literatuur die al beschikbaar is kan uiteindelijk antwoord gegeven worden op zowel de hoofd- als deelvragen.

3.4 Ethische overwegingen

Bij een onderwerp als veiligheidsperceptie is het erg belangrijk om ethische overwegingen in acht te nemen, aangezien data betreft persoonlijke ervaringen met onveiligheid met zorg behandeld moeten worden. Voorop staat dat de identiteit van de geïnterviewden anoniem zal blijven. Ook werd aan het begin van het interview aangegeven dat stoppen mogelijk is wanneer de geïnterviewde dit wil, alsmede dat de audiofragmenten alleen voor dit onderzoek gebruikt zullen worden en niet aan derden verstrekt zullen worden.

Als respondenten het transcript of het audiofragment van hun interview willen verkrijgen, zal dit altijd mogelijk zijn. Aanpassingen hierin zijn op hun suggestie ook mogelijk. Elke respondent is gevraagd naar waar diegene een voorkeur heeft betreft interviewlocatie. Onder de mogelijkheden vielen bijvoorbeeld; bij de geïnterviewde thuis, bij de interviewer thuis of in een gehuurd zaaltje op een universiteitslocatie. Het belangrijkste is dat de geïnterviewde zich op zijn/haar gemak voelt bij de interviewlocatie. Uiteindelijk zijn alle interviews bij de geïnterviewden thuis gehouden.

3.5 Data kwaliteit

Het onderzoek bleek valide te zijn; alle geïnterviewden gaven zo antwoord op de vragen, dat opgemaakt kon worden dat ze de vragen goed begrepen. Dit wordt verder bevestigd doordat de antwoorden van de geïnterviewden duidelijk terugslaan op de vragen en het theoretisch kader in dit onderzoek. Ook trad er na 5 à 6 interviews verzadiging op, wat inhoudt dat de antwoorden van de respondenten nog maar weinig tot geen nieuwe bevindingen opleverden ten opzichte van de al verkregen informatie. Hieruit kan opgemaakt worden dat het onderzoek betrouwbaar is. Aangezien verschillende personen dezelfde soort antwoorden gaven is het onderzoek ook reproduceerbaar, wat een belangrijk onderdeel van betrouwbaarheid is (Clifford et al., 2010).

Hoofdstuk 4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de 7 gehouden interviews gepresenteerd en in verband gebracht met de deelvragen van het onderzoek. Daarnaast zal het theoretisch kader gebruikt worden om bevindingen te verklaren. Om de hoofdvraag van dit onderzoek (het verband tussen tijd-ruimtegedrag en veiligheidsperceptie) te beantwoorden, is het belangrijk om eerst de deelvragen te behandelen. De conclusies die uit de resultaten komen en in combinatie zijn gebracht met het theoretisch kader, zullen verder worden toegelicht in hoofdstuk 5.

4.1 Persoonlijke ervaring met onveiligheid

De eerste deelvraag luidt: *“In hoeverre heeft (eerdere) persoonlijke ervaring met onveiligheid invloed op de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen?”*. Uit het onderzoek kwam persoonlijke ervaring met verkeersonveiligheid meermaals uit interviews naar voren. Dit waren in geen geval aanrijdingen of ongelukken, maar situaties waarin het bijna fout ging.

“...Daar hebben fietsers voorrang, maar auto's geven niet altijd voorrang of die hebben dat niet door [...] vaak bijna aangereden. Dus nu ga ik daar heel langzaam.” (Vrouw, 22)

(andere geïnterviewde over hetzelfde verkeerspunt): *“En zo heb je wel meer plekken waar het een beetje.. Onhandig in elkaar gezet is ofzo. En daardoor voel ik me op de fiets soms wel wat minder veilig..”* (Vrouw, 24)

Deze quotes duiden op een verband waarbij eerdere persoonlijke ervaring met onveiligheid (in dit geval verkeersveiligheid) ervoor zorgt dat de veiligheidsperceptie van bepaalde verkeerspunten verslechtert. Wat opvalt is dat alleen in het onderzoek van Carver et al. (2008) verkeersveiligheid als belangrijke factor werd meegenomen in de veiligheidsperceptie van adolescenten, terwijl het in dit onderzoek vaker genoemd werd.

Het verband tussen persoonlijke ervaring met onveiligheid en veiligheidsperceptie werd verder duidelijk in een ander interview, waar in de straat onlangs een inbraakgolf plaats vond. Ook in het huis van de geïnterviewde was een poging tot inbraak geweest. Hierover werd gezegd:

“Ze hebben een paar maanden geleden geprobeerd hier in te breken, dat is niet hier gelukt maar echt een veilig idee is het niet [...]stond ook ineens de politie hier achter bij de deur omdat ze nouja... dus in een keer door konden lopen naar onze achterdeur en er een inbraakgolf hier in deze buurt was... Ja dat is niet echt een prettig idee dus daarom voel ik me wel onveilig..” (Vrouw, 23)

Of dit blijvend de veiligheidsperceptie beïnvloedt is lastig in te schatten, omdat het tijdens het interview erg recent was gebeurd. Wel bleek het gevoel van onveiligheid al af te nemen:

“... Eerste paar dagen was het wel dat je er echt mee bezig bent, maar nu is het wel meer op de achtergrond verdwenen.” (Vrouw, 23)

Deze gevoelens van onveiligheid door risicoperceptie betreft mogelijk slachtofferschap komen in veel onderzoeken naar voren (Austin et al., 2002; Oppelaar & Wittebrood, 2006; Carver et al., 2008). In dit onderzoek bleek dat die risicoperceptie voor een verslechterde veiligheidsperceptie kon zorgen. Uit meerdere interviews kwam ook naar voren dat geïnterviewden na een eerste ervaring met

onveiligheid, zeker als het bij hun eigen woonplaats was, een groot verschil ervaren in hun veiligheidsperceptie.

“...In dezelfde steeg zit een nouja.. Huis kun je het niet noemen.. Maar soort woning.. En daar woonde een man en die was vrij regelmatig dronken. [...] bij ons voor de achterdeur geslapen omdat hij zijn eigen huis niet in kon.. En daarna woonden er Polen, echt met zijn achten ofzo, en die gingen je elke keer naroeven als je langsliep [...] niet echt bedreigd, maar leuk is anders..” (Vrouw, 23)

Ook een andere geïnterviewde had een soortgelijke persoonlijke ervaring met onveilige gevoelens vlakbij huis:

“Vooral 's avonds en in het weekend als ik thuis kom.. Dan zitten er één en soms wel twee zwervers voor.. Je hebt zeg maar zo'n hek voor je bij mijn deur komt. Daar zitten zij dan voor. Ze doen verder niet zoveel.. Maar ik loop er liever niet echt.. Alleen ofzo langs.” (Vrouw, 24)

Toch bleek uit beide interviews dat wanneer de reden tot onveiligheid (in deze gevallen dus de zwervers voor de deur of de poging tot inbraak) verdwijnt, de veiligheidsperceptie wel weer verandert:

“...de politie ingeschakeld. Die hebben de zwervers een paar keer weggestuurd en nu zie ik ze eigenlijk nooit meer .. dus dat is wel fijn [...] Ik maak me er ook niet zo druk meer om, nee.” (Vrouw, 24)

Al met al lijkt eerdere persoonlijke ervaring met onveiligheid een grote invloed te hebben op de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen. Dit komt ook overeen met de literatuur, waarin dit verband meermaals wordt aangehaald. De eerdere persoonlijke ervaringen met onveiligheid lijken de veiligheidsperceptie vooral negatief te beïnvloeden wanneer deze ervaring in de buurt van het eigen huis plaats vond. Daarnaast is het interessant dat, in tegenstelling tot de meeste gevonden literatuur, verkeersveiligheid meermaals werd genoemd als persoonlijke ervaring met onveiligheid die de veiligheidsperceptie verslechtert.

4.2 Persoonlijke ervaring met onveiligheid en tijd-ruimtegedrag

De tweede deelvraag in dit onderzoek luidt: *“In hoeverre heeft (eerdere) persoonlijke ervaring met onveiligheid invloed op het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen?”*. Uit de meeste interviews kwam hier niet echt een verband tevoorschijn. Er zijn echter wel enkele gevallen waarbij de geïnterviewde aangaf een plaats te vermijden door een persoonlijke ervaring met onveiligheid:

“Ik liep gewoon een stukje over de stoep en er was een wit bestelbusje die opeens naar me toe kwam rijden en die man ging gebaren [...] Toen ben ik weg gerend en rende hij achter mij aan. Toen ben ik bij (locatie) naar binnen gerend en iemand gebeld om mij op te halen. [...] Ik voelde me gewoon echt onveilig.” (Vrouw, 23)

Over hetzelfde voorval: *“Ja, toen ben ik een paar weken niet meer langs dat punt gefietst. Ik hoefde er gelukkig ook niet vaak langs maar.. Ja. Ik vond het wel eng toen.” (Vrouw, 23)*

De invloed die deze persoonlijke ervaring met onveiligheid had op het tijd-ruimtegedrag van deze jongvolwassene, was dat de plek waar deze ervaring plaats vond werd vermeden. Daarnaast werd nog bij één andere geïnterviewde een soortgelijke invloed gevonden. In de straat waar de school van

de geïnterviewde zit, hing vaak een groepje jongeren rond. Meestal deden ze niet zoveel, maar af en toe werd de geïnterviewde nageroepen door deze jongeren. Op de vraag of de geïnterviewde hierom deze plek vermijdt, werd geantwoord;

“Nou, niet meteen na de eerste keer, maar toen het vaker gebeurde, nou... Na de eerste keer dacht ik, misschien zijn ze er deze keer niet. Maar toen ze er weer waren.. Toen hoefde ik er niet meer langs nee, liever niet.” (Vrouw, 24)

Uit deze voorbeelden blijkt dat een persoonlijke ervaring met onveiligheid ervoor kan zorgen dat het tijd-ruimtegedrag van een jongvolwassene verandert. In beide instanties was deze verandering van het tijd-ruimtegedrag in de vorm van een plaats vermijden. Opvallend is dat beide geïnterviewden die hun tijd-ruimtegedrag veranderden door een persoonlijke ervaring met onveiligheid, vrouwen waren. Eerder onderzoek (Carver et al., 2008; Austin et al., 2002) heeft aangetoond dat vrouwen zich vaker onveilig voelen, en Oppelaar & Wittebrood (2006) hebben zelfs gevonden dat vrouwen sneller vermijdingsgedrag vertonen uit angstgevoelens. Dit komt overeen met wat hier is gevonden.

Aan de andere kant bleek ook dat jongvolwassenen vaak wel een persoonlijke ervaring hebben gehad met onveiligheid, maar dit geen invloed lieten hebben op hun tijd-ruimtegedrag;

“Nou.. Ik neem er niet echt een andere route voor, maar ik denk wel soms van.. nou, het is gewoon een beetje irritant, gewoon onhandig.” (Vrouw, 21)

“... een dakloze of dronken persoon die aan de buitenkant van de stad naar je gaat roepen. Voelt niet heel fijn. [...]” (Op de vraag of de geïnterviewde daardoor deze plekken liever mijdt) *“Nee... Nee.”* (Vrouw, 23)

(Of de geïnterviewde nog wel door het steegje achter huis naar binnen ging): *“Uhh.. Ja.. Ik had niet heel veel keuze.. Dus ik deed het wel . Ja. Anders kon ik mijn huis ook niet in..”* (Vrouw, 23)

Concluderend blijkt (eerdere) persoonlijke ervaring met onveiligheid een gematigde invloed te hebben op tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen. Alle geïnterviewde jongvolwassenen gaven aan persoonlijke ervaringen met onveiligheid te hebben gehad, maar meestal werd het tijd-ruimtegedrag hierdoor niet aangepast. Soms werd het tijd-ruimtegedrag niet aangepast omdat dit onmogelijk was (dan moest de deur naar het eigen huis worden vermeden), maar vaker kwam het omdat de jongvolwassenen dit niet nodig vonden.

In de gevallen dat persoonlijke ervaring met onveiligheid wel invloed hadden op het tijd-ruimtegedrag, kwam het door een situatie die herhaaldelijk voorkwam (hangjongeren rondom school die meermaals de geïnterviewde narielen) of door een situatie die als erg dreigend werd gezien (achtervolgd door een onbekende). Het verband was hierbij dat de plek waar deze persoonlijke ervaring met onveiligheid plaatsvond werd vermeden. Daarnaast is het opvallend dat in deze beide situaties de geïnterviewde een vrouw was.

4.3 Omgevingsfactoren en tijd-ruimtegedrag

De laatste deelvraag die in dit onderzoek wordt behandeld is *“Hoe beïnvloeden omgevingsfactoren het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen?”*. Bij omgevingsfactoren kan gedacht worden aan de eerder beschreven *‘broken windows’*, maar ook verlichting, verhalen van andere mensen over een bepaalde plaats en tijdstippen vallen onder omgevingsfactoren.

Uit de interviews bleek dat veel verschillende soorten omgevingsfactoren invloed hebben op het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen. Allereerst bleek verlichting van straten meerdere keren invloed te hebben op het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen;

“Nou.. Ik heb wel in de winter dan als ik op Kardinge werk, dan heb je zo’n fietspad daar door de bosjes in het donker, die mijd ik wel vaak. Dan ga ik over het industrieterrein daar.” (Vrouw, 23)

“Sommige wijken vind ik dan misschien wel iets minder veilig. En dan van die onverlichte flats in Vinkhuizen enzo.. ’s Nachts in je eentje daar lopen ofzo.. Nee dat liever niet.” (Vrouw, 22)

“Nou.. Als het echt heel donker is bijvoorbeeld het Noorderplantsoen blijf ik wel op die grote weg en ga ik niet die kleine weggetjes tussendoor helemaal. Want daar is niet echt licht ofzo.” (Man, 22)

Uit het onderzoek van Oppelaar & Wittebrood (2006) blijkt dat mensen in het donker banger zijn dan overdag. Dit komt onder andere door gebrek van verlichting. Oppelaar & Wittebrood vonden echter geen vermijdingsgedrag door dit gebrek aan verlichting. Uit de vorige quotes komt dit wel naar voren; geïnterviewden gaven aan slecht verlichte plaatsen liever te vermijden in het donker. Hier valt op dat dit zowel voor vrouwen als voor mannen geldt.

Verder bleken onbekende mensen, vooral in groepen, ook het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen te beïnvloeden. In dit geval was het niet gepland vermijdingsgedrag (zoals bij de onverlichte plaatsen), maar werd er alleen een stukje omgelopen wanneer de geïnterviewden zulke groepen mensen tegen kwamen. Zo gaven de geïnterviewden aan;

“En ja.. Van die echte groepen hangjongeren die de hele nacht op straat rondhangen.. Ja.. Dat heb ik gewoon zelf nooit gedaan en die staan ook wel bekend om mensen te gaan lastig vallen, dus dan loop ik daar niet langs.” (Vrouw, 22)

“.. Maar als er dan een paar van die gasten random op me af komen lopen die een beetje vaag doen dan denk ik wel.. Dan kan ik er beter een straatje om heen lopen.” (Man, 20)

Dit komt deels overeen met de bevindingen van Mijanovich & Weitzman (2003). Hun gebruik van het *‘broken windows’* concept omvat namelijk ook groepen jongeren op straat. Maar waar Mijanovich & Weitzman zeggen dat deze factor niet snel het veiligheidsgevoel van jongvolwassenen aantast, lijkt het in dit onderzoek wel het geval te zijn. Het verschil met de reactie op slechte verlichting is dat de geïnterviewden donkere straten actief vermijden, terwijl dit niet het geval lijkt te zijn wanneer het om groepen mensen gaat;

“Uhh.. Nee. Niet echt. Ik zou het niet mijden, maar ik zou gewoon extra op mijn hoede zijn.” (Vrouw, 24)

“Enn. Wat hangjongeren betreft ja.. [...] Naja het is niet dat ik ze dan echt ga ontwijken ofzo, maar het geeft je wel een iets minder veilig gevoel.” (Man, 22)

Concluderend blijkt dat omgevingsfactoren als slechte verlichting en hangende jongeren ervoor kunnen zorgen dat jongvolwassenen vermijdingsgedrag vertonen. Waar slechte verlichting een impact heeft op het tijd-ruimtegedrag in de vorm van een blijvende aanpassing aan de routine (vermijdingsgedrag), zorgen onbekende hangende mensen alleen voor een eenmalige aanpassing aan de route. Deze bevindingen gelden zowel voor mannen als voor vrouwen.

Ook kwamen uit de interviews een aantal resultaten die niet direct gelinkt zijn aan deelvragen in dit onderzoek, maar wel relevant zijn. Geïnterviewden hebben meermaals aangegeven dat zij flats zien als een factor die wijken een onveilig beeld geeft, ook wanneer zij zelf niet in deze wijk komen. Dit geldt ook voor verhalen of gebeurtenissen die niet direct een link met de geïnterviewde hebben, maar wel veelbesproken zijn. Een voorbeeld hiervan is het schietincident op de Korreweg in 2017 (Politie, 2017) wat meermaals is genoemd tijdens de interviews. Hieruit valt dus op te maken dat niet alleen eigen ervaringen, maar ook verhalen van anderen, of een bepaald beeld van omgevingsfactoren, invloed kunnen hebben op de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen.

Hoofdstuk 5 Conclusies

5.1 Conclusies hoofd- en deelvragen

In dit hoofdstuk worden de conclusies op de hoofd- en deelvragen gegeven aan de hand van de eerder besproken resultaten en het theoretisch kader. Hierna volgen een aantal aanbevelingen voor mogelijk vervolg onderzoek.

Op het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen hebben persoonlijke ervaringen met onveiligheid een minder grote invloed dan op de veiligheidsperceptie. Waar de veiligheidsperceptie verslechtert door verkeersonveiligheid en verschillende soorten van zowel persoonlijke ervaringen als andermans ervaringen met onveiligheid, wordt het tijd-ruimtegedrag alleen aangepast wanneer de onveilig voelende situatie meermaals optrad of als erg dreigend werd gezien. Ook vonden deze aanpassingen van het tijd-ruimtegedrag, welke in beide gevallen in de vorm van vermijdingsgedrag waren, alleen plaats bij vrouwen.

Omgevingsfactoren kunnen ervoor zorgen dat zowel mannen als vrouwen een verandering maken in hun tijd-ruimtegedrag. Waar slechte verlichting zorgt voor een blijvende aanpassing aan de routine, zorgen onbekende rondhangende mensen alleen voor een eenmalige aanpassing aan de geplande route.

Concluderend hebben de meeste jongvolwassenen een bepaalde routine in hun tijd-ruimtegedrag die over het algemeen niet aangepast wordt door hun veiligheidsperceptie. Dit komt doordat het mijden van een plek een te grote invloed zou hebben op de route die zij gewoonlijk nemen (vaak wanneer dit vlakbij het eigen huis is), of doordat ze de dreiging van hun slechtere veiligheidsperceptie niet 'erg' genoeg vinden. Waar de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen snel verandert, moeten er meer factoren zijn om hierdoor ook hun tijd-ruimtegedrag aan te passen. Onder deze factoren vallen omgevingsfactoren als verlichting en andere groepen jongeren, die ervoor zorgen dat er een acute, eenmalige verandering in het tijd-ruimtegedrag plaatsvindt (in het geval van hangjongeren) of een blijvende verandering in het tijd-ruimtegedrag (in het geval van slechte verlichting). Dit geldt voor zowel mannen als vrouwen.

Een andere factor die een directe verandering in het tijd-ruimtegedrag van jongvolwassenen veroorzaakt is een eerdere ervaring met een situatie die als erg bedreigend voelt. Deze factor leek echter alleen te spelen bij vrouwen.

Al met al blijken er dus veel verschillende (persoonlijke) factoren te spelen die de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen beïnvloeden, maar is de relatie met het tijd-ruimtegedrag geslachtsafhankelijk en alleen terug te vinden wanneer er meer factoren als verlichting, groepen jongeren of erg dreigende situaties spelen, en dan in de vorm van vermijdingsgedrag.

5.2 Aanbevelingen

Voor volgend onderzoek zou het interessant kunnen zijn om verder te kijken naar een aantal factoren die in dit onderzoek naar voren kwamen en mee spelen in de veiligheidsperceptie van jongvolwassenen, maar niet vaak terugkomen in de huidige literatuur hierover. Voorbeelden hiervan zijn verkeersveiligheid, flatgebouwen en verhalen of nieuwsitems over onveilige situaties in de buurt. Ook het verschil tussen mannen en vrouwen betreft veiligheidsperceptie en aanpassingen in hun tijd-ruimtegedrag kan verder onderzocht worden. Het gebruik van een kaart waarop respondenten plekken kunnen aanwijzen waar zij zich wel eens onveilig voelen of waar zij hun tijd-ruimtegedrag voor aanpassen zou ook interessant kunnen zijn voor verder onderzoek.

Als laatste is het belangrijk om in onderzoek over persoonlijke kwesties als tijd-ruimtegedrag en veiligheidsperceptie ook de rol van de onderzoeker in acht te nemen. De reactie van de onderzoeker op heftige persoonlijke verhalen kan meespelen in wat de respondent dan wel niet wil delen.

Hoofdstuk 6

Referenties

Aalst, I. van & Schwanen, T. (2009). Omstreden nachten: angstgevoelens van jongeren in de uitgaansgebieden van Arnhem en Apeldoorn. *Tijdschrift voor sociale vraagstukken*, 4, 157-175.

Allecijfers (2018). *Gemeente-overzicht Groningen*. Verkregen op oktober 17, 2018 via <https://allecijfers.nl/gemeente-overzicht/groningen/#kaart-buurten-aantal-inwoners>. Amsterdam: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Austin, D.M., Allen Furr, L. & Spine, M. (2002). The effects of neighborhood conditions on perceptions of safety. *Journal of Criminal Justice*, 30, 417-427.

Beck, U. (1992). *The risk society: towards a new modernity*. 1^e Editie. London: Sage.

Buffel, T., Phillipson, C. & Scharf, T. (2012). Ageing in urban environments: developing 'age-friendly' cities. *Critical Social Policy*, 32, 597-617.

Carver, A., Timperio, A. & Crawford, D. (2008). Perceptions of Neighborhood Safety and Physical Activity Among Youth: The CLAN Study. *Journal of Physical Activity and Health*, 5, 430-444.

Castel, R. (2004). *L'Insecurité sociale: Qu'est-ce qu'être protégé?* 1e Editie. Paris: Seuil.

CBS (2018). *(On)veiligheidsbeleving; persoonskenmerken*. Verkregen op september 24, 2018 via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81881ned&D1=0,17&D2=0&D3=0-6&D4=I&HDR=G3,G2&STB=T,G1&VW=T>. Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2016). *Veiligheidsmonitor*. Verkregen op september 24, 2018 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/deelnemers-enquetes/deelnemers-enquetes/personen/onderzoek/lopend/veiligheidsmonitor>. Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2018). *Veiligheidsmonitor 2017*. 6. Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Clifford, N., French, S. & Valentine, G. (2010). *Key Methods in Geography*. 2nd Edition. SAGE Publications: Thousand Oaks.

Coakley, L. (2003). 'I don't relax until I'm home' Women's fear of violent crime in public space in Cork. *Irish Geography*, 36(2), 178-193.

De Marchi, B. (2015). Risk governance and the integration of different types of knowledge. *Risk Governance*, 149-165. Springer, Dordrecht.

Dietvorst, A.G.J. (1994). Cultural tourism and time-space behavior, in: Ashworth, G.J. & Larkham, P.J. (eds), *Building a New Heritage. Tourism, Culture and Identity in the New Europe*, London: Routledge, 69-90.

Drever, E. (1995). *Using Semi-Structured Interviews in Small-Scale Research. A Teacher's Guide*. 1st Edition. Scottish Council for Research in Education: Edinburgh.

Edensor, T. (Ed.). (2010). *Geographies of Rhythm*. London: Routledge.

Bachelor Project 2018-2019
M. Schlooz

Elchardus, M. & Smits, W. (2004). De levensloop van jongvolwassenen. *Vakgroep Sociologie*.

Francis, J. J., Johnston, M., Robertson, C., Glidewell, L., Entwistle, V., Eccles, M. P., & Grimshaw, J. M. (2009). What is an adequate sample size? Operationalising data saturation for theory-based interview studies. *Psychology & Health*, 25(10), 1229-1245.

Fusch, P. I., & Ness, L. R. (2015). Are We There Yet? Data Saturation in Qualitative Research. *The Qualitative Report*, 20(9), 1408-1416.

GGZ (2018). *Hulp bij psychische problemen*. Verkregen op januari 11, 2019 via <https://www.ggzwnb.nl/hulp-bij-psychische-problemen.html>. Bergen op Zoom: Geestelijke Gezondheidszorg Westelijk Noord-Brabant.

Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Stanford: Stanford University Press.

Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How Many Interviews Are Enough? An Experiment with Data Saturation and Variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82.

Hägenstrand, T. (1970). *What about people in Regional Science?*. North European congress of the regional science association. Zweden.

Huigen, P. P. P. (1986). Binnen of buiten bereik? : een sociaal-geografisch onderzoek in Zuidwest – Friesland. *Nederlandse geografische studies*, Utrecht: Rijksuniversiteit Utrecht.

Keizer, K., Lindenberg, S. & Steg, L. (2008). The Spreading of Disorder. *Science*, 322(5908), 1681-1685.

Kelling, G. L. & Wilson, J. Q. (1982). Broken Windows: The police and neighborhood safety. *The Atlantic*.

Lager, D., Hoven, B. van & Huigen, P. (2016). Rhythms, ageing and neighbourhoods. *Environment and Planning*, 48(8), 1565-1580.

Mijanovich, T. & Weitzman, B. (2003). Which ‘Broken Windows’ Matter? School, Neighborhood, and Family Characteristics Associated With Youths’ Feelings of Unsafety. *Journal of Urban Health*, 80(3), 400-415.

MSS (2017). *Infographic total mediagebruik*. Verkregen op september 28, 2018 via <https://kijkonderzoek.nl/media-standaard-survey>. Amsterdam: Media Standaard Survey.

O’Leary, Z. (2010). *The Essential Guide To Doing Your Research Project*. 2nd Edition. London: Sage Publications.

Oppelaar, J. & Wittebrood, K. (2006). *Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

O’Reilly, M. & Parker, N. (2012). ‘Unsatisfactory Saturation’: a critical exploration of the notion of saturated sample sizes in qualitative research. *Qualitative Research*, 13(2), 190-197.

O’Toole, M., & Nalbene, D. P. (2011). Safety perception surveys: What to ask, how to analyze. *Professional safety*, 56(6), 58-62.

Bachelor Project 2018-2019
M. Schlooz

Petrusak, J., Perry, T. E. & Hassevoort, L. (2017). Somewhere to be permanent for a minute: Time and space perceptions of older adult men experiencing chronic homelessness in Detroit. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 27(6), 515-529.

Politie (2017). *Schietincident Korreweg*. Verkregen op januari 19, 2019 via <https://www.politie.nl/gezocht-en-vermist/dossiers/2017/01-tgo-schietincident-korreweg-groningen/schietincident-korreweg.html>. Den Haag: Politie.

Raudenbush, S.W. & Sampson, R.J. (2004). Seeing Disorder: Neighborhood Stigma and the Social Construction of “Broken Windows”. *Social Psychology Quarterly*, 67(4), 319-342.

Renn, O. (2008). *Risk Governance: Coping with Uncertainty in a Complex World*. 1st Edition. London: Routledge.

Roberts, M. & Turner, C. (2005). Conflicts of liveability in the 25-hour city: learning from 48 hours in the life of London’s Soho. *Journal of Urban Design*, 10(2), 171-193.

Scharf, T., Phillipson, C., Smith, A., & Kingston P. (2002). *Growing Older in Socially Deprived Areas: Social Exclusion in Later Life*. London: Help the Aged.

Smeets, M.E. (2017). *Veiligheidsbeleving van wijkbewoners: wat is het – wat doet het – wat kan je er aan doen?*. Verkregen op december 12, 2018 via <http://www.veiligheidspercepties.nl>. Amsterdam: Veiligheidspercepties.

Sridhar, C.R. (2006). Broken Windows and Zero Tolerance: Policing Urban Crimes. *Economic and Political Weekly*, 41(19), 1841-1843.

Taylor-Gooby, P. (2005). Pervasive Uncertainty in Second Modernity: An Empirical Test. *Sociological Research Online*, 10(4), 1-9.

Thomas, C.J. & Bromley, R.D.F. (2000). City-centre revitalization: Problems of fragmentation and fear in the evening and night-time economy. *Urban Studies*, 37(8), 1403-1429.

Walhberg, A. & Sjoberg, L. (2000). Risk perception and the media. *Journal of Risk Research*, 3(1), 31-50.

Zani, B., Cicognani, E., & Albanesi, C. (2001). Adolescents’ Sense of Community and Feeling of Unsafety in the Urban Environment. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 11, 475-489.

Bijlagen

Vraag	(Mogelijke) Vervolgvragen	Hoort bij Deelvraag nummer
1. Voel jij je soms onveilig?	1a. Waardoor voel jij je onveilig? 1b. Wanneer heb jij hier last van? 1c. Hoe uit zich dat?	1 & 2
2. Heb je je eerder onveilig gevoeld?	2a. Waardoor kwam dit? 2b. Heb jij hier nog steeds last van? 2c. Hoe uit zich dat?	1 & 2
3. Heb je last van graffiti, rokende jongeren op straat e.d.?	3a. Heb je hier op bepaalde tijdstippen meer/minder last van? 3b. Vermijd je plaatsen door angst hiervoor? 3c. Voel je je onveilig hierdoor?	3
4. Ben je zelf ooit in aanraking geweest met een situatie die bedreigend voelde?	4a. Zou je kunnen vertellen wat er precies gebeurde? 4b. Hoe heeft dit invloed op wat je nu wel/niet doet?	1 & 2
5. Zijn er tijdstippen waarop jij je veiliger en onveiliger voelt?	5a. Zou je kunnen beschrijven waar dit vandaan komt? 5b. Zit hier verschil tussen jouw buurt en de rest van de plekken waar jij komt?	(1/2/3)
6. Zijn er plekken waar jij je veiliger en onveiliger voelt?	6a. Zou je kunnen beschrijven waar dit vandaan komt? 6b. Zijn er hierdoor plekken die jij vermijdt of waar je juist graag komt? 6c. Zit hier verschil tussen jouw buurt en de rest van de plekken waar jij komt?	(1/2/3)

Bijlage 1: Semi-Structured interviewguide

Categorie	Code	Subcode
Tijd-ruimtegedrag	Ritme	Tijdstip
		Bezigheid
	Plaatsen	Opzoeken
		Vermijden
Veiligheidsperceptie	Vroegere persoonlijke ervaringen	Onveilig gevoel
		Veilig gevoel
	Persoonlijke ervaringen van nu	Onveilig gevoel
		Veilig gevoel
Omgevingsfactoren	Negatieve omgevingsfactoren	Andere mensen
		Omgevingsbeeld/sfeer
	Positieve omgevingsfactoren	Andere mensen
		Omgevingsbeeld/sfeer

Bijlage 2: Deductieve codes